

SZERKESZTŐSÉG

hova

a lapba szánt kéziratok
reklamációk és
előfizetési pénzek
küldendők

Székelyudvarhely,

Bethlen-u. 5.

ev. ref. papi lakás.

VASÁR NAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

<p>FŐSZERKESZTŐ: NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.</p> <p>FELELŐS SZERKESZTŐ: VAJDA FERENCZ, székel yudvarhelyi ref. pap.</p>	<p>KIADJA: Az Erdélyi Ref. Egyházkerület »Egyházi Értekezlete«</p>	<p>Megjelenik: minden vasárnap egy iven.</p> <p>ELŐFIZETÉSI ÁR: Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor. Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill.</p>
---	---	--

A „Vasárnap“ ügye.

A «Vasárnap» közkedveltségnek örvendő képes családi, vallásos heti ujság felvetett válsága alkalmából, midőn szerény nézetemet elmondom, teljes mértékben csatlakozom azon olvasótársaimhoz, kik a lap fenntartását óhajtják, kívánják és azt lelki szükség kielégítőjének ismerik.

Mélyen sajnálatos az a körülmény, hogy az ujság anyagi válság előtt áll akkor, midőn az egyházi értekezleti tagsági díjakat is jórészt azért fizetjük, hogy az ért. igazgatási költségein kívüli összegből a vallásos iratok terjesztésének s így a szép eszmék, nemes gondolatok ezek révén, a kunyhók legszegényebb lakóihoz is eljussanak.

A «Vasárnap» megszűnése, nézetem szerint egyértelmű lenne az egyházi értekezleteknek is a megszüntetésével. Már pedig erre az egyháztársadalmi egyesületre okvetlenül szükségünk van.

A «Vasárnap»-nak más egyházi népies lappal való egybeolvasztását részemről nem helyeslem, nem pedig azért, mert az egyháztársadalmi munkálkodás nem egy közigazgatáshoz hasonló szerv, hanem egy vidékenként különböző szokásokon, hagyományokon nyugvó tevékenység, nem árt tehát, sőt szükséges, hogy legalább egyházkerületenként legyen egy-egy ilyen ujság, mely nemcsak az általánosságokról ír, de állandóan a részletekkel, az itthoni s így minket mindig érdeklő dolgokkal foglalkozik.

Nem ellankadni, de még jobban megelevenedni kell a szép és sikeres múlt után, éppen azért csoportosuljunk mindnyájan a «Vasárnap» zászlója alá, mert fel kell vennünk a harcot, a közérkölcst és vallásosságot megrontó, meg-

mételyező ponyvairodalom olcsó és szemét termékei, s a naponként újabb és újabb alakban megjelenő bünös csábítások ellen. Ide számítom azon krajczáros ujságokat is, melyek a bűnt, s az emberek megtévelyedett rossz cselekedeteit, csak hogy maguknak jó üzletet csináljanak, mindig a legmeztelenebb állapotában mutatják be, sőt az érdeklődés és kíváncsiság fokozására akárhányszor élénken kiszinezve és képekre kifestve adják a tudatlan és a jót a rossztól megkülönböztetni alig tudó olvasóközönség kezébe ujságaikat.

Politikájok is csaknem mindig az elvakult szélsőségben kalandoz, s így a népet, mely az olcsó ujságok és irodalmi termékek olvasója, valósággal megrontják erkölcsben és politikai felfogásban egyaránt.

A «Vasárnap»-ot tartom körünkben olyan szószólónak, melynek fennállása biztosításával ezt a rontó munkát, habár sokkal kisebb mértékben is ellensúlyozni és a jó irányt építeni tudjuk, mert irodalmi színvonalán álló, változatos tartalmából minden olvasóját kielégíti, az erkölcsiség hirdetése és folytonosan új meg új, s szebb és szebb alakban való megjelenítése által az Istenben vetett nemes hitet és az emberek iránti szeretetet ápolja, s adja a politikai eseményeket is mindig hiven pártállásra vonatkozás nélkül, hirei összeválogatásával pedig nemcsak tájékoztat a világ eseményeiről, de mindig tanít is.

Okvetlenül fenntartandónak és szükségesnek látom a «Vasárnap»-ot, úgy azonban, hogy az előfizetési díja szállitassék le 2 koronára, s minden helységben egy érdeklődő embert fel kell kérni, hogy szerezzen ilyen ár mellett negyed évi előfizetéssel olvasókat, s az egy csomagban küldendő példányokat egy gyermekkel az érkezés

után azonnal hordassa szét, s az előfizetési díjakat is nyugtázás mellett szedje be és juttassa a kiadóhivatalba.

Továbbá a miképen a többi ujságokat falun és városban árusítják, épen ugy kellene a «Vasárnapot» is mindenhol árusítani 2 fillérért. Ezt a munkálkodást már a jövő évben meg kellene kezdeni, az azután jövőre pedig azon gondolkozzunk, hogy a «Vasárnapot» hetenként kétszer jelentessük meg a jelenlegi terjedelemben, hogy így állandóan és egész hétre való lelki táplálékot nyujthasson az erre vágyakozó olvasó közönségének.

Az előfizetési ár megállapításánál mindig arra kell gondolnunk, hogy ne az ujságnak anyagi, de a nép körében hasznos ismeretekből és jó erkölcsökből álló tőkét gyűjtsünk, s az előfizetés a kétszeri megjelenés esetén is csak 3 korona legyen. Vegyen azonban fel a «Vasárnap» megbízható helyekről hirdetéseket, hogy az ezekből befolyó jövedelmekkel is lehessen gyarapítani a fenntartási alapot.

A szerkesztőségnek pedig, mely fáradt és megfeszített erővel dolgozik, adassék az anyagi javakhoz, mért megfelelő díjazást, mert a népnek való jó ujságot szerkeszteni nem könnyű dolog s nem is kis fáradságba kerül.

Készítsen a «Vasárnap» sorsát intéző bizottság évről-évre új költségvetést s állítasson össze szerkesztő és kiadóval is számadást, s ezek alapján a pótlendő hiányt, a szükségesek fedeztetésére, előre bocsássa mindig rendelkezésre.

Fel tehát a munkára, kettőzött tevékenységgel mindazok kik eddig vesztegeltünk: hatáskörünkben gyűjtsünk előfizetőket, s írjuk meg mindazon eseményeket, melyek az egyház és is-

kola körében az egymás iránti szeretet építése alkalmával a társadalomban előfordultak, a bűn és rossz cselekedetekről meg sem kell emlékezni, mert nem a rossz, de a jók példájával lehet épülő munkát végezni és kedves megemlékezést elérni.

Az Isten ezen munkálkodásunkban legyen segítőnk és vezetőnk!

Gyerkes Mihály,
ért jegyző.

Tiéd az örökélet.

Egykor válságunkra születél,
Sok bűneinknek váltságára,
Szegény istálló jászolában,
Nem aranyos nyoszolyába'.

Körötted ott volt a szegénység;
De Te sziveket gazdagítál,
És lelked gyógyítónak hagytad
Örökös fájdalmainknál!

Bibor trónra nem ültetének;
De Te fölemelted az embert
Az Istenhez, kitől félt addig,
Kire nézni sem mert.

Egykor születél. Élsz azóta,
Mint igazság, lelkiszabadság,
S nevek sincs már, kik drága tested
Megfeszíteni adták . . .

Tiéd, tiéd az örökélet,
Fejedelme a szeretetnek, a hitnek,
Bár üldöznek mindig s bárha Téged
Nap-nap után megfeszítnek!!

Farkas Sándor.

TÁRCZA.

Legyen világosság!

I. Mózes 1. 3.

A tudatlanság sötét utain tévelygett az emberiség, míg föl nem tünt számára a bethlehemi csillag, mely megváltást, üdvöt hirdetett.

Bár voltak egyesek, kik az igazságot — habár nem is a maga teljes világosságában, — hirdették; a legnagyobb rész sötét tudatlanságban, durva erkölcstelenségben élt. Nem csoda tehát, ha az értelmesebbek várva-várták a Megváltót, kit az Isten megígért a régi atyáknak. S a megváltás órája ütött. Az idő teljességében elküldé Isten az ő egyszülött fiát, a Jézus Krisztust, hogy mindenki, a ki ő benne hiszen, el ne vesszen, hanem örök életet vegyen!

Ha Krisztus születése előtt a tudatlanság, a vakhit, a tévelygés szürke köde nyomta a sziveket és az elméket, Krisztus evangéliumában a világosságnak tökéletességre vezérlő napja ragyogott fel. Ha a születés, a rang, a vagyon áthidalhatlan falként állott fenn; ha a zsarnokság és hatalom volt az uralkodó erő; Ő benne, az egyen-

lőség, a testvériség és a lelki szabadság apostola jelent meg.

Derengeni kezdett. A tudatlanság sötét fellegei lassanként elszéledtek. S az Urnak egy »légyen« szavára lett világosság.

Hódított az új irány.

Lassan-lassan elnémult a táltosok bugó éneke, nem hallatszott az áldozatra szánt fehér lovak nyerítése, kialudt a keremet (áldozóhely) tüze. Csak titkon égett az ősi hithez ragaszkodó szív.

S gyűltek egyre a hivek, a Krisztus által megbontott zászló alá.

De voltak, a kik ellent akartak állani ez új iránynak, a kiknek sértette szeméiket a világosság: hadat üzentek az igazságnak. Jöttek az üldözések. És az új vallás hiveire keserű napok következtek.

Pl. a kegyetlen Neró korában: a keresztyéneket százával összefogdosva rémitő módon végezték ki: »Vad állatok bőrébe varrva, kutyákkal tépették szét, vagy keresztre feszítették, vagy napszálltakor fáklya gyanánt éjjeli világításra gyújtották meg őket, stb.« (Tacitus Annales XV. 44.)

De a keresztyénséget az üldözések nem rettentették el az új hittől, sőt inkább külsőleg és belsőleg egyaránt megszilárdították. Növelték a

A mi egyházunk.

3

A reformáció a ker. vallásnak eme tanítását megragadva, sikra szállott a papuralom ellen, s egyházszervezetében a világi elemnek olyan befolyást biztosított, mely teljesen kizárja a papuralmat. Ugyanis, a mi egyházunkban a hivek nincsenek arra kárhóztatva, hogy engedelmes nyáj, vélemény nélküli tömeg legyenek, hanem az egyház legkisebb hive is élő, munkás tagja kell legyen az egyháznak. Mi nálunk igen fontos szerep várakozik a világi elemre, úgy az egyházkormányzatban, mint éppen a törvényhozás terén. Itt minden egyes tag a Krisztusnak harczosa, az isten országának munkása, mert az evangélium kincseivel való sáfarkodást Isten nem egyesekre, hanem az egész gyülekezetre bizta.

S hogy mégis papokat, tanítókat, presbitereket különböztetünk meg (a diákonus elnevezés még ismeretlen). ezt csupán az egyházközségi élet, az egyházban levő jó rend teszi szükségessé. Nem lesz érdektelen ezen különböző tisztségek feladatáról, a régi magyar zsinati végzések alapján, igen röviden megemlékezni, hogy annál jobban kidomborodjék a református egyházszervezet.

A papság feladata nálunk az, hogy az istenigéjét hirdesse és a szákramentumokat kiszolgáltassa. (Az összes lelkészi teendőket lásd Zsin. törv. 110—143. §.) Így tehát, mi papok — az apostollal szólva — nem magunkat prédikáljuk és nem is más emberek tudományát, hanem csupán és kizárólag a Krisztus evangéliumát. Ennél fogva, a református papság nem méltóság, hanem szolgálat; nem arra vagyunk hivatva, hogy

hivék között az összetartást, önmegtagadást és önfeláldozást.

A keresztyéneknek nem csak akkoriban, de most is vannak még ellenségei. Es ezen ellenséges tábor, éppen azok alkotják, kik magukról azt tartják, hogy ők azok, a kik az igaz és helyes uton járnak, vallásukról, hogy csak az az egyedül üdvözítő. De az alább felsorolt tetteikkel elárulják, hogy ők bizony nem egyebek, mint: »bárány bőrbe öltözött farkasok!« kik hirdetnek szeretetet s cselekszenek gyűlöletet; hirdetik az irgalmasságot s művelik az irgalmatlanságot, a kegyetlenséget; azaz — mint a példabeszéd mondja — »vizet prédikálnak s bort isznak«

S ezen ragadozó farkasok vad csordáinak fővezérei voltak, az embertelen Kollonics Lipót és Szelepcsényi György. Kik Pozsonyban saját elnökletük alatt bíróságot állítottak fel és ide megidéztek az összes magyar protestáns papokat és tanítókat, kiket e törvényszék fej- és jószágvesztésre ítelt. S csak annak számára volt kegyelem, ki áttért a katolikus vallásra, különben gályarabságra hurczoltatott, hol ezen gyalázatos hiénák embertelen kinzásokkal gyötörték. De a protestánsok ártatlanoknak érezvén magukat, a hosszas erőszakoskodások, sanyargatások daczára, sőt a halálos kinzások közepette is hivek maradtak hitökhöz és nem hagyták cserben a Krisztus

uralkodjunk, hanem hogy szolgáljunk. De, mert a Krisztusnak vagyunk szolgálói, tisztünkben, mintegy az ő képében járunk: ez a körülmény kölcsönöz a mi állásunknak különös méltóságot és tisztességet. Hogy a mi tisztünk nem méltóság, mely uralkodásra van hivatva, hanem szolgálat: mi sem igazolja jobban, mint az, hogy nálunk az egyházi tisztviselők egymással mind egyenlők; köztük rangfokozat nincs; egyik a másik fölött nem uralkodhatik. Maga a püspök is első az egyenlők között, a kit tudománya, ékes szólása, kormányzó képessége emel ki a többi közül.

Kálvin a lelkipásztorokról azt mondja, hogy az ő tisztük abban áll, hogy az istenigéjét hirdessék; intsenek, buzdítsanak, úgy négy szem közt, mint nyilvánosan feddjenek, a szákramentumokat kiszolgáltassák és a testvéri jegyzelmézést a presbiterekkel végezzék. Ezen köteleességek megtartására esküvel kötelezik magukat.

A debreczeni zsinat 1567-ben a következőket határozza a lelkipásztorokra nézve: »a lelkipásztorok semmi más állomást ne vállaljanak az egyházban; az élet foglalkozásaiban el ne merüljenek, hivatásukkal ellenkező hivatalokat ne vadásszanak. Két Urnak való szolgálat az, midőn valaki ellenkező hivatalokat visel. A rut bűnökben leledző papok hivataluktól megfosztassanak. Az igaz lelkipásztorok fedjék és dorgálják meg isten igéje szerint, minden rendek, királyok, fejedelmek s nemcsak az alattvalók bűneit és gonoszságait; mint a trombita emeljék fel szavukat és ne kedvezzenek.«

A herczegszöllösi zsinat (1576.) azt köti a papok lelkére, hogy a betegeket meglátogassák és

zászlóját, mely alá sorakoztak, hanem szenvedték az igazságtalanul rájuk mért büntetéseket, vallásukért.

Ily siralmas állapotokat éltek keresztül az ártatlan protestáns gályarabok, míg végre ártatlanságuk kiderült és felviradt a szabadság hajnala. U. i. 1676. február 12-én Ruyter holland admirális közbenjárásával lehullott kezeikről a bilincs. Elnémult a lánczsörgés, az evezők csobbanása, el a kinzók durva átka s a szenvedők jajkiáltása. De ezt az örömet már csak kevesen érték meg. Nagy részök már pihent a sirban, megharcsolván az élet nehéz harczát s megtartván a hitet.

Ezután a gályáknak még élő szegény vértanúi széteszlottak a protestáns országokban.

Hasztalan volt a katolikusoknak minden buzgólkodása az üldözésekben, mert az igazságot elnyomni nem sikerült, pedig velők volt a hatalom. Igen! velők volt a hatalom, de ezekkel volt az Ur! ki nem hagyta el azokat, a kik érette háborúságot szenvedtek. (Máté. 5. 10—12.)

Daczára annak, hogy Jézus Krisztus megmutatta a helyes utat az emberiségnek, mégis már az apostolok után nem azon haladtak, mert voltak kik arról letéritették. Így volt ez sokáig, míg végre aztán akadtak egyesek, kik nyomára jöttek, hogy a Krisztus tanait eltévesztették szem

az Isten igéjének orvosságával gyógyítsák az ő lelküket.

A *Geleji-féle* kánon (1646.) az említett főbb teendőkhöz mellett, még azt is megkívánja, hogy maguknak a *szükséges könyveket* megszerezzék és hogy csak a *tiszta református tudományt* hirdessék.

Igen fontos tisztség a református egyházban a *tanítói hivatal*, mely arra való, hogy az iskolában a növendékeknek a tiszta evangélium tanítsák. Régi kánonaink, zsinati végzéseink igen nagy gondot fordítottak az iskolára és tanítókra. Így pl. a *Komjáti Kánon* azt mondja: »Az iskola az egyház veteményes kertje lévén, a lelkipásztoroknak kötelessége az iskolákra különös gondot fordítani, és azok vezetését oly tanítókra bízni, kik a gyermekeket és ifjakat úgy a vallásra tartozó dolgokban, mint a tudományban szorgalmasan neveljék és képezzék, vasárnaponként csak vallásos dolgokra tanítsák és szorítsák rá, hogy imádkozni, prédikációt hallgatni a templomba menjenek. A *Geleji-Katona-féle* kánon pedig ilyen utasítást ad: A tanítók a gyermekek és ifjak előtt példányképpül szolgáljanak; kegyes és józan életet éljenek, folytonosan tanuljanak; espereseiknek és lelkészeiknek engedelmessé legyenek ide s tova ne járjanak, hanem éljenek otthon s igazítsák dolgaikat.

A *presbiterek* feladata az, hogy az egyházat kormányozzák, az erkölcsi élet tisztasága felett örködjenek és így az egyház fegyelmét gyakorolják. »Mert Kálvin szerint, az egyházban bár az ige hirdetése és a szákramentumok kiszolgáltatása a fő, de valamint sem falu, sem város felsőség és kormány nélkül fenn nem állhat: szintugy a Krisztus anyaszentegyházának is valamely kormányra van szüksége.« (Bartók.) *Ez a kormány az egyházközségben a presbiterium.*

elől, hogy azokkal épen ellenkezőt tanítsák. S kik ezt nem nézhették el, szükségesnek tartották tehát visszavezetni az eltévedt nyájat az igaz utra. Ezért volt szükség a reformációra.

Es tovább már nem üzhette a római pápa visszaéléseit, mert jött a wittenbergi egyszerű barát *Luther*, a Krisztus szeretetétől áthatott szívevel, rettenthetetlen bátorsággal emelve fel tiltakozó szavát a Krisztus testében eláradt visszaélések ellen, bátor támadást intézve a Krisztus anyaszentegyházát lealacsonyító üzérkedés és lélekviszár ellen, merész fellépésével hatalmas hullámokat verve, ezeket meg ezeket hódítva, ragadva magával.

Es jött Zürich csendes, higgadt, éles látású, edzett jellemű, a cselekvésben és végrehajtásban ép oly erős és határozott reformátora *Zvingli*, hallatva az isteni szót: »az igazság Istentől származik! Semmit sem félünk, hogy a római zsarnokság eltörjön, mert mellettünk van a keresztény szabadság és az Istennek kegyelme.«

(Folyt. köv.)

Tagjait mint láttuk, az egyházközség tagjai választják. A Kálvin egyházában, Genfben a presbiteret azon egyének közül választották, kik »fedhetetlenek és istenfélők erényesek és lélek szerint bölcsék valának.« Kötelességük az volt, hogy azokat, kik az Istennek nem tetsző életet élnek, atyafiságosan megintsék. E célból a lelkészrel együtt, a gyülekezet tagjait odahaza, a saját lakásukban minden évben a husvét előtti időszakban meglátogatták, hogy hitüket megvizsgálják, s abban megerősítsék.

(Folyt. köv.)

Isten igéje.

Ima.

Elmondotta Péchy Árpád lelkész, a Sepsiszentgyörgyön tartott egyházkerületi értekezlet közgyűlése alkalmával.

Mindenütt jelenvaló Atyánk! Ura az égnek és a földnek, Ura a lelkek végtelen világának! «Im békéjünk nagy örömmel felséges Isten, a te szentidnek gyülekezetébe, a te templomodba!» És megnyitjuk szánkat e hegyen épített ősi szentegyházban mi, kiket e pillanatban egy érzélem, egy óhajlás tölt be, kik jöttünk hazánk különböző tájairól, hogy imádjuk a te nagy nevedet és keressük a te világosságodat, melynek fényénél, életadó melegénél várjuk szentlelkednek felindítását.

Tégedet keresünk mennyei Atyánk! Óh mond hol találhatunk meg? Az égnek seregei között, a néptenger csapongó haragjában, vagy hitünk mélységeiben? Oh bocsáss meg Uram, hogy kérdeztünk! Hiszen lelkünk tudja, evangéliuma tanítja: egyszer galamb voltál, másszor turul madár, úgy szálltál előttünk, a te lelked vetett lángot a csipkebokorban, s te hallattad szabadító szódat: menj és hozd ki őket a szolgaság házából!

Hálára nyilik ma ajkunk a napért, a melyen újra átröpült angyalod az égen, kezében az örök evangéliummal, a melyen ismét kitöltötted a te igazságodat minden népekre és nemzetségekre. Hálára nyilik ma ajkunk a te csodálatos cselekedetedért, hogy újból alászállott a magasságból a Krisztus biztató igérete: az ég és a föld elmulnak, de az én beszédim megmaradnak örökké!

Légy áldott Uram azon nagy időkért, midőn megsokasodtak a földön ismét az igaz Isten oltárai! Oh Uram, ha ma különböző nyelven és eljárás szerint is imádjuk tégedet, csak a vallásos gyűlölködés démonát ne bocsásd be a mi kapunkon. Oh, ha beborul is fejünk felett az ég és megrendül is lábaink alatt a föld: csak anyaszentegyházad egét ne fedje borulat, tévelygésnek, lelki sötétségnek köde rá ne ereszkedjék ismét a világra.

Dicsőség neked Istenünk a kiáltó szóért, mely egykor ismét végig zugott a nagy lelkipusztaságon. Dicsőség neked a diadalért, melylyel a Bocskay, Bethlen, Rákóczi zászlóit lengetted, a könnyekért, melynek vizében lelkünket megmos-

tad. A gályákért, melyek hitünknek hősokeket adtak és a nemzetek között nekünk sziveket hódítottak.

Oh, mi erős várunk, a mi szenvedést te a multban mi reánk bocsátottál, az ma a mi dicsőségünk és jövőnk reménysége.

Ezt a boldogabb jövőt add meg nekünk! Adj örökkévaló nevet a te evangéliumi egyházadnak, mely soha el ne vesszen. (Ézs. LVI. 5.) Jöjjön el a te országod: az igazság és a szeretet országa.

Oh, tedd erőssé különösen a te magyar evangéliumi egyházadat, mely egykor dicsőségben tündökölt, mintha napba öltözött volna, mert ha e világító szövétnek valaha kialudna e földön, halálnak halálával pusztulna el a te magyar néped.

Pedig mintha megnehezdedett volna felettünk ismét az idők járása. Mintha a te népednek lelke csüggedne, hite fáradna és régi buzgósága tovaszállott volna. Oh Uram, aggodó lelkünk hallja ismét a kiáltó szót: térjete meg és keresztelkedjete meg. Ezért jöttünk e testvéri közösségbe össze Atyánk e napon, mint a vihart érező madarak, hogy a te tanácsaidba erősítsük lelkeinket.

Könyörgünk azért uram, jöjj a te népedhez közel, szólj hozzánk, mint hajdan Mózeshez és adj ajkainkra tanácsot, hogy szólhassunk azután mi is a te népednek szívéhez, hogy az a lelkében megkeseredve, összetörje bálványait és hirdesse Izraellel: én és az én házam az urat imádjuk! Így tégy jót velünk Uram, a te szent fiad-

ért, hogy mi, a kik ő általa szabadokká lettünk, a zászlót, melyre irva van: «Krisztus evangéliuma» ismét fennen lobogtassuk és attól azután semmi el ne szakithasson. Így adj erőt nekünk Uram, hogy felkölthessük az alvó lelkeket, összedhessük a szétszort tetemeiket, hogy munkálhassuk a te országodat: az igazság és szeretet országát,

Oh édes Istenünk teremts belénk új lelket és ha megújultunk, add vissza anyaszentegyházunknak, édes hazánknak régi erejét, hogy tündököljön messzire a népek között a magyar, mint ama történeti nagy időkben.

Istenünk, édes Atyánk, te irtad népednek lelkébe az Isten és a hazaszeretet lángját, oh hadd legyen e veszte láng keblünkben egységes és oszthatatlan erő, hogy kitartásban, magasztos élet példákban legyen megszentelt hitéletünk és

legyen gazdag nemzeti életünk. Oh Uram, de fáj szívünk, a midőn a mai elerjedést látjuk itt és ott a hitben, az erkölcsökben, a közélet viszonylataiban. Más boldogabb nemzeteknél vallás és haza azt jelentik: öröm, dicsőség, békesség, szabadság; nekünk pedig: siralom és aggodalom. A vallás angyala itt leereszti szárnyait és fájdalomban ég a nemzet lelke.

Lásd Uram ellenségeink is körülvesznek minket, mint áradat. És oh Uram, a nagyvilágon nincsen nekünk kivüled senki jóakarónk. Ezért adj a te népedbe élő hitet, szeretetet, reménységet és e három kincsessel azután meggyőzzük e világot mind a diadalomig. Te benned bizunk azért Uram, te vagy a mi atyáinknak Istene, a mi birodalmunk és dicsekedésünk.

Azért édes Istenünk a törvényhozóknak és kormányzóknak, a lelkipásztoroknak és tanítóknak, mindazoknak, a kik néped előtt járnak, adj erős lelket, add a nagy ösöknak buzgóságát, törhetetlen hűségét, hogy példájuk gyujtsa, hitük foglyul ejtsen elméket és sziveket. Igédnek adj lakozást egyházban és társadalomban. Az imádkozó szívekre bocsátkozz alá, mint a termékenyítő eső. A te tanításod áldásait töltsd ki reánk, hogy járjunk ismét a te utaidban, mint világosság fiai, keressük a te tanácsaidat és éljünk a te törvényeid szerint egymás szeretetében, mint lelki valóságok. Oh áldd meg Uram az embert még egyszer a kit teremtettél sé küldj több világosságot e földre. — Ámen.

Grót BATTHYÁNYI LAJOS.

Hazai krónika

— 1905. nov. 2. —

A kormány programja, Rendes viszonyok között a képviselőházban szokták a kormányelnökök programbeszédüket elmondani, de báró Fejérváry Géza most ettől eltérőleg, a miniszterelnökségi palotában, egy küldöttség előtt mondta el, hogy mit akar a kormány. Fejérváry azt mondta, hogy egy új korszaknak alapját akarja megvetni az ő kormánya. Eddig az országgyűlés csak üres szófecsérlés volt, miből tetemes kára lett a nemzetnek. Ő úgy akar, hogy dolgozzanak. E végből olyan programot ad, mit a király is jóváhagyott. A nemzetnek nem szabad azon tul

menni, mit a király akar. Katonai téren a király már annyit adott a nemzetnek, hogy annál többet nem adhat. A régi szabadelvű pártnak tett ígéreteket rendre mind be fogják váltani. Magyar vezényszó azonban nem lesz. Bizottságot küldenek ki, mely a zászló és czimer kérdést szabályozza. Így lesz a külképviselettel is. Behozzák a kétéves szolgálati időt, de ha a szükség parancsolja, fel-emelik a katonai létszámot is.

Az új korszak alapját az *általános választói jog* behozatalával véli elérni a kormány. Terv szerint választó lesz minden 24 életévét betöltött egyén, a ki írni és olvasni tud. Az mellékes, hogy miféle nyelven ír és olvas. Gazdasági tekintetben közösségben maradunk Ausztriával 1917-ig. Akkor ha jónak látja az ország, megcsinálhatja az önálló vámterületet. A kis birtokosokon úgy akar segíteni a kormány, hogy bérbeveszi a hitbizományokat és apró porcellákban kiadja haszonbérbe a népnek. Lesz mezőgazdasági és ipari bank is, hogy olcsón lehessen a földmivesnek és iparosnak pénzhez jutni. Szabályozni fogják a gyermekek, fiatal munkások és munkásnők védelmét. Nagyobb városokban munkás lakásokat építenek. Szaporítják a községi és körorvosok számát, mert ma igen sok ember hal el orvos nélkül. (Hát a Krisztus nélkül? szerk.) Az adófizetést igazságosabb alapra fektetik. Eltörlik a tandíjt, hogy mindenki ingyen tanulhasson. A felekezeti iskolák tandíjvesztését potolja az állam.

Továbbá végre akarja hajtani a kormány az 1848. XX. t.-cz. 3. § át, de úgy, hogy a prot. felekezetek autonómiája épen maradjon. Államosítani fogják a vármegyéket, hogy minden hivatalnokot a kormány nevezzen ki. Természetes, hogy a tisztviselők fizetését is fel fogják emelni.

Dióhéjbe szoritva ez a Fejérvári kormány programja. Hogy ebből mennyit fog beváltani: azt a jövődő mutatja meg. Ember tervez, Isten végez. Ezen igazság alól a politikusok sem kivételek.

A kormány program és a pártok. A Fejérvári programjával szemben állást foglaltak az összes pártok. Így tehát éppen ellenkezője történt annak, a mit folyton hirdettek, t. i. hogy a szabadelvű párt magáévé teszi a programot és támogatja Fejérváryt. Nem úgy történt. A szabadelvű párt *Tisza István* gróf elnöklete alatt gyűlést tartott és egyhangulag kimondotta, hogy a Fejérvári kormányt nem támogatja. *Az egyesült ellenzék* vezérlő bizottsága is gyűlést tartott és elhatározta, hogy a Fejérvári programja ellen szélesebb körű mozgalmat indít és annak valódi értékéről felfogja a nemzetet világosítani. Még eddig csupán hat szabadelvű képviselőről írják hogy belépnek a haladó pártba.

Krónikás.

Világkrónika.

Orosz forradalom. Míg a japán-orosz háború tartott, többször adtunk hírt ama forradalmi mozgalmakról, melyek Oroszországban mutatkoztak. Azokat mindannyiszor elnémitotta a szurony és a golyó. Most, hogy a békét megkötötték, ismét forrongani kezdett Oroszország. A mostani mozgalom igen komoly jellegű, mert a vasutasok, távirásztások és más állami szolgálatban levő összes tisztviselők beszüntették a munkát. Kijelentették, hogy ők nem fizetést kérnek, hanem politikai jogokat követelnek. Oroszországgal pár nap óta megszakadt az összeköttetés. A cár rendkívül megvan rémülve. Wittét, ki a japánokkal a békét megkötötte, teljhatalmu kormányzóvá nevezte ki. A katonaság is csatlakozik a mozgalomhoz. A nagy többség köztársasággá akarja kikiáltani Oroszországot.

Egyházi élet.

A reformáció évfordulóját megfelelő ünnepélyességgel ülte meg a székelyudvarhelyi egyház az idén is. Október 29-én a gyülekezetnek volt ünnepe, mikor *Vajda Ferencz* emlékezett meg a reformáció jelentőségéről. Okt. 31-én a helybeli különböző iskolák ref. növendékei részére tartott emlékűnnepet, melyen *Csutak István* s. pap prédikált. Az ifjúságon kívül a közönség is igen szép számban jelent meg az ünnepélyen.

A székelyudvarhelyi ref. kollegiumban *Biró Sándor* vallás tanár tartott istentiszteletet és méltatta a nap jelentőségét. Ugy látszik, hogy a ref. kollegium most csupán az ifjúság számára rendezte az emlékűnnepet, és a közönséget erre nem hívta meg, míg régebb az ilyen ünnepélyek nyilvánosak voltak. Hát ez a kollegium belső ügye. Bele nem szólunk, de ez alkalomból felvetünk egy életre való indítványt. *Jövőben a ref. kollegium tartsa a reformáció emlékűnnepet az egyház ifjúsági ünnepélyével kapcsolatosan.* A ref. kollegiumon kívül az egyház által megtartott ifjúsági ref. ünnepen körülbelül 300 növendék vett részt, kik a ref. leányiskolában és a különböző intézetekben tanulnak. Ehez csatlakoznának a ref. kollegium majdnem 300 tanulója, Milyen gyönyörű látvány lenne együtt 600 protestáns növendék. Milyen erővel zendülne meg ajkukon: Erős várunk nekünk az Isten! Mennyire emelné a gyülekezetek és az ifjúságnak öntudatát: ez az erő, mely így külsőleg is megnyilatkoznék.

Kérjük az előljáróságot szívelje meg indítványunkat és jövőben tartsunk együtt, a ref. templomban az összes helybeli ref. tanuló ifjúság részére ref. emlékűnnepet. Természetes, hogy más egyházak és középiskolák figyelmébe is ajánljuk szerény indítványunkat.

Marosvásárhelyi ref. egyházunkban a ref. tanuló ifjúság következő programmal ülte meg a reformáció emlékűnnepét: 1. Invocatio, énekelte

a gyülekezet; 2. Reformációi ének CLXXIV. dics. 1. énekelte a gyülekezet; 3. Alkalmi ima, mondta Tóthfalusi József ref. lelkész; 4. Üdvözlő dal, előadta a ref. polg. leányiskola énekkara; 5. Alkalmi beszéd, tartotta Kóbori János koll. tanár; 6. Összhangzó ének zenekisérlettel, előadták a koll. ének- és zenekara; 7. «Október 31.» Tóth Gyulától, szavalta Vásárhelyi János koll. VIII. o. tan; 8. «Hymnus», énekelte a gyülekezet, melyel az ünnepély véget ért. (Örvendünk, hogy fennebbi indítványunkkal Vásárhely megelőzött és azt meg is valósította. Szerk.

A parokhiáról.

— Felálló ének, leülő ének. —

Kurátor. Tiszteletes uram, közelebről egyik városban jártam, s a dolog úgy esett, hogy a harangszó is ott ért. Vasárnap volt. Gondoltam, hogy elmegyek a templomba. Ugy is tettem. Szép prédikációt tartott a tiszteletes ur, azt mondhatom. Azonban egy dolog felett nagyon megütköztem. Azt láttam ugyanis, hogy ott az asszonyok nem állnak fel, mikor a felálló éneket éneklük. Gondoltam, ha haza megyek, megkérdem a tiszteletes urat, hogy lehet az, hogy egyik református templomban, a *felálló ének alatt* felállnak, a másikban pedig ülnek, ha nem is mind, de legalább a nők? Lehetséges-e ez? Hát akkor mire való a törvény, ha azt egyformán mindenki nem tartja meg?

Pap. Helyesen figyelte meg, Kurátor uram, mert bizony, a mi istentiszteleti rendtartásunk nem egyforma. Éppen az is egyik eltérés, hogy a felálló ének alatt, egy néhány városi egyházban nem állnak fel a nők. Tudomásom szerint Kolozsváron, Désen, Székelyudvarhelyen nem szoktak a nők felállni.*) Lehet, még másutt is van ez így. Ez azonban, csak *helyi szokás*. Az igazság ebben a dologban az, *hogy Isten előtt, jóllehet nem jó tekintetbe, hogy felállva, vagy leülve énekelünk-e: de, ha már az anyaszentegyház úgy intézkedett, hogy egyik éneket felállva énekeljük és a másikat leülve: akkor ezt mindenkinek meg kell tartania*. Tehát a városi egyházak sem képezhetnek kivételt. Énekes könyvünkben tényleg megvannak különböztetve az énekek, felállásra és leülésre. Az új istentiszteleti rendtartás is így írja elé: *Felálló ének*. Azért is jó, ha mindenki feláll, mikor felálló éneket énekelnek: hogy az Isten előtti egyenlőséget ezáltal is kifejezzük. Nézzük meg csak a kath. istentiszteleti rendtartást, ott mikor a pap az ostyát felmutatja, mindenki lehajol. Hát mi reformátusok, miért ne cselekedhetnénk egyformán? Eljő talán az idő, mikor nálunk is min-

*) Székelyudvarhelyi ref. egyházunkban is tényleg a megelőző években nem állottak fel a nők a felálló ének alatt. De, ma már mindenki felállva éneklük a felálló éneket.

Szerk.

denütt egyöntetű lesz az istentisztelet lefolyása, hogy bármelyik református templomban otthon találhatjuk magunkat.

Kurátor. Bár csak minél hamarább eljöne!

Paulus.

Mai képünkhöz.

Gróf *Battyányi* Lajost, Magyarország első felelős miniszterelnökét mutatjuk be olvasóinknak. Tagja volt ő is ama küldöttségnek, mely Pozsonyból márczius 15-én Bécsbe indult és magával vitte a nemzet kívánalmait. Már ott ő jelöltetett ki miniszterelnöknek, s márczius 31-én ki is nevezetett és megalakította az első felelős kormányt. Nevéhez fűződnek, az új Magyarország szabadságát biztosító alaptörvények. A forradalom, mint tudjuk, szomorú véget ért. Battyányi mindig közbenjáró volt és még az utolsó perczenben is megakart menteni az országot a forradalomtól, de Bécsben végleg elejtették. Nemcsak, hanem 1849. január 8-án elfogták. Svaczenberg elnöklete alatt halálra ítélték, és 1849. október 6-án Budapesten főbe lövették. Miért? Mert szerette hazáját.

Vegyes hírek.

Halottak napja volt a múlt héten. Minden élő megemlékezett az ő drága, kedves halottjáról. Ezt hozza magával a kegyelet, a halottak iránti tisztelet. Számatalan formája van és volt a megemlékezésnek. Egyik koszorút tesz halottja sírjára. Másik gyertyát gyújt. A harmadik egy könnycseppet ejt, a mely talán többet ér az égő gyertyánál. Egy szóval, kiki lerója a kegyeletet úgy, amint szíve, lelke diktálja.

Menyhárt András kecseti lelkész, nyugalmazott esperes kedves halottja: hű élettársa, a székelyudvarhelyi ref. temetőben nyugszik. Ő is megszokott emlékezni, halottak napján is, kedves halottjáról. Rendesen 20 koronát küld a temető kerti szegények részére. Ez az ő koszorúja. Az idén sem feledkezett meg. A 20 korona pontosan megérkezett. Ez a valódi emlékezett arra, ki életében is a szegények jótevője volt. Az élőt és a meghaltat, a szegények áldása egyaránt kíséri.

A korponai országgyűlés emlékének megörökítése. Bocskay István, Magyarország és Erdély fejedelme az ország rendjeivel 1605. november 23-tól, decz. 3-ig terjedő időben tartotta meg Korponán a bécsi békét előkészítő országgyűlést. Ahol az országgyűlés megtartott, azt a helyet a város közönsége emléktáblával jelöli meg; mely emléktábla 1905. év november 23-án — mint az országgyűlés 300 éves fordulóján — fog ünnepélyesen lelepleztetni. A képviselőház testületileg vesz részt az ünnepélyen.

Halotthamvasztó-egyesület • Magyarországon. Külföldön, különösen Németországban már régen divatban van a hullák elhamvasztása. Magyarországon eddig nem divott a temetkezésnek ez a módja és aki végrendeletileg kívánta, hogy holttestét égessék el, annak hulláját Németországba a góthai halotthamvasztóba szállították. Most Magyarországon is alakul halotthamvasztó-gyűlés, amelynek szervező-bizottsága Budapesten, V., Nádor-utca 34. sz. alatt van.

Nőkaszinó Zomboron nő-kaszinó alakult, melynek célja az, hogy tagjainak kellemes találkozó helyül szolgáljon a társas érintkezésre, szórakozásra és művelődésre módot nyújtson.

Drágább lesz a petroleum. Bécsből az a hír jött, hogy a petroleumkartel elhatározta, hogy novemberre a petroleum árakat 1 koronával fölemeli. Az áremelést egyfelől a piacz általános helyzetével, másfelől az üres hordók árának drágulásával indokolják.

Léghajó-ágyuk. A német hadseregnek különös ágyúi vannak, a melyeknek a rendeltetése is egészen különös. Ugyanis ezekkel az ágyukkal az ellenséges léghajókra lövöldöznek a háboruban. Az ágyuk kalibere legfőleg 3 centiméter és kis kartácsokat lök ki, akár 1000 méter magasságra is. Ha egy ilyen lövés a léghajó burkolatát éri, nagyon természetes, vége a léghajónak. Azonban ezek az ágyuk régi keletiek és régi szerkezetűek, a léghajózás pedig azóta óriási módon fejlődött. A német katonai mérnökök most azon fáradoznak, hogy az ágyukat tökélesítsék.

Gyertyának használt hal. Alaska vizeiben különös halfajta él, a melyről az állattannak eddig jóformán tudomása sem volt, jóllehet az indiánok már évszázadok óta ismerik. A hal hossza mindössze nyolcz hüvelyk s módfelett husos és színe átlátszó. Husa leginkább szalonnához hasonlít. Az alaskai indiánok különben főleg szárított állapotában használják — világításra. Gyertya helyett gyújtják meg s szép egyenletes lánggal egy-egy hal mintegy tizenötperczig ég.

Tél után nyár. Az elmúlt héten országszerte nagy havazások voltak. Némely helyen fél méternél magasabb hó esett. A nagy hó sok kárt is okozott: letördelte a gyümölcsfákat. Csak pár napig tartott a hó és most újból kellemes meleg napok állottak elő.

A kiknek szarvuk nőtt. Nem a rászédett férjegről van szó, hanem olyan emberekről, a kiknek a fején látható, valóságos szarv nőtt. Így az amerikai Indiana államban egy földművelő feleségének pár héttel ezelőtt született gyermeke két hüvelyk nagyságu szarvval a fején jött a világra. Ebből az alkalomból megemlítik, hogy Pabló Rodriguez mexikói hordárnak 13 hüvelyk magas szarva van, mely három ágra szakad. Egy Allen nevű angol nőnek a homloka mindkét oldalából nőtt szarva. Egy François Torville nevű francziának a homloka közepén nőtt szarva, s annyira hegyes volt, hogy időnkint le kellett reszeltetni belőle, nehogy haragjában kárt tegyen valakiben. Végül mint ritka jelenséget említik, hogy 1877-ben Afrikában olyan négerre akadtak, a kinek az orrán volt hét hegyes szarva.

Óriási napfolt. Az örök tűz forrása a nap is vénül. Rejtetes lávatömeg az idők során mindjobban és jobban sűrűsödik s a megsűrűsödött lávatömeget napfoltnak látja és nevezi a földi ember. A nappali csillagot már sok ily folt borítja, s alig mulik el év, hogy újabb folt ne keletkezzék felületén. A csillagászok most újabb napfoltot fedeztek fel, a melynek terjedelme oly nagy, hogy szabad szemmel is látható. Feléje irányítva a teleszkópot, három részt lehet rajta megkülönböztetni. Ez a három rész azután egy óriási egésszé olvad össze, ha szabad szemmel vizsgáljuk fényes napunk legujabb foltját.

A válás Chinában. A mennyei birodalom férfainak nagyon megkönnyítik a válást. Egy francia tudós vette magának a fáradságot, hogy a meglehetősen bonyolódott chinai házassági törvényhozást tanulmányozza és most közzéteszi a chinai jog alapján történhető válás fontosabb határozatait. A férj elválhat feleségétől, ha az asszonynak nincsen gyermeke, vagy ha rosszul viselkedik, ha a férj szülei ellen vét, ha lop, vagy ha féltékenykedik. Az elvált asszony ismét férjhez mehet, sőt a helység mandarinjainál óvast emelhet a beadott válóper ellen abban az esetben, ha a férj fensőbbségével visszaél, vagy ha a törvényeket megsérti. A férjet, ha rábizonyul, hogy az asszony igazat mondott, nyolczvan botütésre ítélnek el és kényszerítik, hogy az asszonyt fogadja vissza. Közös beleegyezéssel akkor is elválhatnak Chinában, ha a házastársak azon az alapon kívánják az elválást, mert nem férnek meg egymással. A válást akkor is kimondják, ha akár a férj, akár az asszony otthonát elhagyja. Az asszonyt, ha otthonából eltávozik, vétkesnek mondják ki és száz botütéssel sujtják. Ebben az esetben a férjnek jogában áll a feleségét visszafogadni vagy tőle elválni, de tetszése szerint más-hoz is férjhez adhatja. Azt az asszonyt, aki saját elhatározásából elhagyja otthonát, de még válása előtt férjhez megy, kötél általi halálra ítélnek el; ugyanaz a büntetés éri azt az asszonyt is, aki házasságtörést követ el. Ha a férj hagyja el otthonát, akkor az asszony csak úgy válhat el törvényesen, ha három évig nem hallott hirt férjéről és akkor is a mandarinok beleegyezése szükséges a válás kimondásához, mely esetben újra férjhez mehet. Ha az asszony a három év lefolyása előtt hagyja el otthonát, nyolczvan botütést kap és ha újra férjhez megy, száz botütést. A válást kimondják, ha a férj az asszonyt vagy a nő a férjet úgy megveri, hogy erősen megsebesül. A házasság ellenben nem bontható fel, ha a férfi és a nő szegényen nősült és közösen gazdagodtak meg, vagy ha az asszonynak nincsen családja, melyhez a válás kimondása után visszatérhetne.

Gabonapiacz Budapesten. november 2.

Buza:	. . .	100 kilónkint	16 k. 60 f. — 17 k. 85 f.
Rozs:	. . . »	»	13 k. 80 f. — 13 k. 65 f.
Árpa:	. . . »	»	14 k. 30 f. — 15 k. — f.
Törökbuza:	»	»	17 k. 10 f. — 17 k. 30 f.
Zab:	. . . »	»	14 k. 20 f. — 14 k. 70 f.